

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни**

“КУЛЬТУРОЛОГІЯ”

(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

Київ

ДП «Видавничий дім «Персонал»

2014

Підготовлено доцентом кафедри філософії *О. Б. Применко*

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 13 14.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Применко О. Б. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Культурологія” (для бакалаврів, спеціалістів). – К: ДП «Вид. дім «Персонал», 2014. – 27 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з дисципліни “Культурологія” та основні поняття, орієнтовну тематику рефератів, вимоги до написання контрольних робіт і рефератів, тестові завдання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2014
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2014

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основним завдання вищої школи України на сучасному етапі є підготовка не лише вузьких спеціалістів з обраного фаху, а й формування у студентів цілісної системи знань про закономірності культурного процесу людства. З часом все більше усвідомлюємо важливість залучення до історичного минулого народу, нації ознайомлення з традиціями світової цивілізації та її культурного розвитку. Це — невід’ємна складова частина життя і діяльності кожної інтелігентної людини.

Важливе місце у цьому процесі належить курсу “Культурології”, що викладається у всіх навчальних закладах України. Основним завданням курсу є формування у студентської молоді цілісного уявлення про шляхи розвитку людської цивілізації, основні етапи її та культурно-історичні епохи, пізнання загальних закономірностей культурної еволюції, самобутнього характеру української культури, тісних зв’язків нашої національної культури з культурою європейською і світовою.

Як самостійна галузь знання наука про культуру виникла у другій половині ХХ століття. Термін “культурологія” пов’язують із працями американського культуролога Л. Уайта (1900–1975) і походить від латинського *cultura* — “обробіток”, “виховання”, “освіта” та грецького *logos* — “слово”, “вчення”. Культура є суто людським явищем, яке виникає на противагу природним. Культурологія, особливо в українській системі освіти, є досить складною, внаслідок неструктурованості, сукупністю знань, перед якою на сьогоднішній день стоїть актуальне питання визначення предмета та методу дослідження, зокрема у співвідношенні “світове — національне”.

Метою викладання дисципліни є формування системи знань про культуру як специфічний та унікальний феномен людства. У межах курсу розглядається культура у розвитку, в єдності та суперечностях різноманітних процесів і тенденцій у ній.

Завдання вивчення дисципліни — оволодіння основними термінами та поняттями культурології; набуття знань щодо основних культурологічних концепцій, їх авторів та центральних положень; визначення спільних і відмінних рис між різними культурами в міжкультурному світовому діалозі, використовуючи компаративний метод.

У результаті вивчення дисципліни “Культурологія” студент повинен *знати*:

- основні поняття культурології; теоретичні та методологічні основи предмета, як окремої галузі наукового знання;
- основні проблеми культурологічних досліджень; взаємозв'язок культурних та природних явищ;
- співвідношення культури й цивілізації;
- сутність динаміки культури, культурних орієнтацій, феноменів масовості та елітарності в культурі.

Підготовлений студент повинен *вміти*:

- володіти основними культурологічними поняттями;
- орієнтуватися в основних культурологічних концепціях і напрямках;
- логічно аналізувати культурні процеси в розвитку націй, особливо стосовно українського етнопонаціонального культурного процесу;
- самостійно робити висновки і узагальнення з провідних культурологічних проблем.

Предмет вивчення “Культурології” взаємопов’язаний із іншими дисциплінами, знання яких необхідно студенту для вивчення курсу, предмет має структурні зв’язки з такими дисциплінами, як “Всесвітня історія” та “Історія України”, “Філософія” та “Історія філософії”, “Етика та естетика”, “Релігієзнавство”. Знання з цих дисциплін повинні допомагати студентам виробити теоретичні, етнопонаціональні та естетичні погляди на культуру як вияв людського духу, емоції і розуму.

З огляду на складність матеріалу дисципліни “Культурологія” та її творчий зміст, велика увага приділяється самостійній роботі студента, від якого вимагається знання класичних поглядів на проблеми, окреслені в межах курсу, та вміння досліджувати першоджерела.

Зміст самостійної роботи студента над темами в межах дисципліни “Культурологія” визначається її навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями для написання контрольних та реферативних робіт, тестами, а також орієнтовними питаннями для загального обговорення та дискурсу. Забезпечується самостійна робота студента працями, визначеними як першоджерела, для обов’язкового опрацювання, системою навчально-методичних засобів (підручником, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом тощо). Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку студента, здатність до опрацювання, публіцистичної та художньої літератури.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни “Культурологія” може виконуватися у бібліотеці МАУП, ЦНБ імені І. В. Вернадського, у віртуальних бібліотеках мережі Internet. Перевіряється засвоєння найважливіших і найскладніших питань у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії.

Самостійна робота студентів над темами в межах дисципліни “Культурологія” передбачає:

- 1) самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
- 2) роботу з першоджерелами наукового й публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
- 3) позааудиторну роботу — участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Самостійна робота контролюється так само, як і навчальний матеріал, який опрацьовується під час навчальних занять.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ *з дисципліни* **“КУЛЬТУРОЛОГІЯ”**

Змістовий модуль I. Теорія світової культури та методологія її дослідження

Тема 1. Предмет і завдання курсу. Історизм і соціальність культури

1. Проблема визначення культури, її структура, функції й закономірності функціонування.
2. Історія розвитку уявлень про зміст поняття “культура”.
3. Основні культурологічні концепції XIX–XX ст.:
  - культура й цивілізація в концепціях О. Шпенглера, А. Тойнбі;
  - теорія культурних архетипів К. Юнга;
  - концепція “осьового часу” К. Ясперса;
  - релігія й цивілізація у працях М. Вебера;
  - концепція культури П. Сорокіна;
  - культура “еліт” і “мас” Х. Ортега-і-Гассета.
4. Предмет та метод культурологічних досліджень у взаємозв’язку з філософією, історією, соціологією.

Основні поняття: культура, культурологія, культурна й соціальна антропологія, динаміка культури, функції культури, типологія культури, матеріальна культура, духовна культура, культурно-історичний

тип, цивілізація, осьова епоха, масова й елітарна культура, предмет і метод культурології.

Література: основна [2; 3; 8; 12; 13; 15; 17; 18];
додаткова [1; 6; 8–10; 18–21]

Тема 2. Проблема періодизації культурного розвитку. Культура первісного суспільства

1. Основні підходи до визначення періодів культурного розвитку.
2. Особливості первісної культури.
3. Історичні періоди розвитку первісного суспільства.
4. Міфологія та релігія як перші форми світосприйняття первісної людини.

Основні поняття: первісне суспільство, первісна культура, первісна культура, культурогенез, антропогенез, соціогенез, палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт, неолітична революція, синкретизм, міфологія, міф, ритуал, культ, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, табу, мегаліт, менгір, дольмен, кромлех.

Література: основна [1; 5–8; 13];
додаткова [1; 5; 8–10; 18–21; 28; 29; 35; 36]

Змістовий модуль II. Історія світової культури

Тема 3. Основні риси культури Сходу

1. Культура Давнього Єгипту.
2. Культура Давньої Месопотамії.
3. Культура Індії.
4. Культура Китаю.
5. Культура Японії.
6. Культура арабського Сходу. Мусульманство.

Основні поняття: культура ранніх цивілізацій, піраміди, політеїзм, храм, веди, ієрогліф, зороастризм, реінкарнація, брахманізм, варни, джайнізм, нірвана, буддизм, індуїзм, даосизм, конфуціанство, шиїти, суніти, суфізм, догматизм.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [1; 5; 8–10; 18–21; 28; 29; 35; 36]

Тема 4. Антична культура

1. Античність: територіальні й хронологічні рамки, фактори розвитку.

2. Основні ідеї давньогрецької культури.
3. Культура Давнього Риму.

Основні поняття: античність, архаїка, еллінізм, поліс, пантеїзм, калокагатія, космізм або космоцентризм, гедонізм, софізм, епікуреїзм, стоїцизм, амфітеатр, пантеон, форум.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [1; 5; 8–10; 18–23]

Тема 5. Культура християнського Середньовіччя

1. Християнство — основа європейської середньовічної культури.
2. Формування схоластичної картини світу.
3. Ідеал людини в середні віки.
4. Картина світу в середньовічному мистецтві.
5. Виникнення світського начала: міська й лицарська культури.

Основні поняття: Середньовіччя, догматизм, секуляризація, канон, символізм, авторитарність, аскетизм, фанатизм, християнство, католицизм, православ'я, монах, містицизм, ірраціоналізм, теологія, схоластика.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [5; 8–10; 18–21; 28; 29; 35; 36]

Тема 6. Культура доби Відродження

1. Виникнення гуманізму як ідеології Ренесансу.
2. Відображення основних ідеалів епохи в творчості майстрів Відродження.
3. Італійський Ренесанс.
4. Північний Ренесанс.

Основні поняття: доба Відродження, фреска, візантійський стиль, гуманізм, гілозоїзм, пантеїзм, деїзм, ренесансний стиль, італійський Ренесанс, Північний Ренесанс.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [1; 9; 10; 15; 18–21; 34; 35]

Тема 7. Західноєвропейська культура XVII–XVIII ст.

1. Наукова революція XVII століття.
2. Протестантська етика.
3. Бароко та класицизм.

4. Раціоналізм доби Просвітництва.
5. Стильове розмаїття мистецтва XVIII століття.

Основні поняття: наукова революція, протестантизм, бароко, рококо, класицизм, геліоцентризм, раціоцентризм, стилістичний дуалізм, просвітницький реалізм, емпіризм, стильове розмаїття, сентименталізм.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [1; 8–10; 18–21; 25; 26; 41]

Тема 8. Романтизм XIX ст.

1. Європа початку XIX століття: соціально-політичні умови.
2. Романтизм у Німеччині.
3. Романтизм в Англії.
4. Романтизм у Франції.
5. Романтизм як світогляд.

Основні поняття: романтизм, реставрація, ієнський гурток, гейдельберзький гурток, чуттєвість, культ генія, індивідуалізм, іронія, жанрова ієрархія.

Література: основна [1; 5–11; 16];
додаткова [1; 9; 10; 15; 18–21; 34; 35]

Тема 9. Культура XX ст. Постмодерн

1. Людина в постіндустріальному суспільстві.
2. “Футурошок” (“страх перед майбутнім”) як продукт стрімких змін у суспільстві.
3. “Я” та “Інший”: проблема діалогу в культурі.
4. Протиріччя масової й елітарної культури в сучасній культурі.
5. Постмодернізм як культурний феномен сучасної епохи.

Основні поняття: модернізм, постмодернізм, глобалізація, футурошок, симулякр, технократизм, техногенна цивілізація, партикуляризм, фундаменталізм, релятивізм, амбівалентність, масова й елітарна культура, маргінальна культура, штучний інтелект.

Література: основна [1; 3; 5–12];
додаткова [1; 2; 4; 11; 12; 14; 30; 33; 38]

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Історія й динаміка становлення культурологічного знання.

2. Становлення української культурології.
3. Культура як діалог.
4. Теорія архетипів у розвитку культури.
5. Ігрова концепція культури.
6. Масова й елітарна культура.
7. Особливості молодіжної субкультури.
8. Постмодерністське розуміння культури.
9. Генеза культурних форм і соціокультурних систем.
10. Міф як елемент культури.
11. Релігія як феномен культури.
12. Порівняльний аналіз культур Давнього Китаю й Давньої Індії.
13. Елементи культури Давнього Єгипту і Межиріччя: подібність і відмінність.
14. Людина в культурі Давнього Єгипту.
15. Наука ранніх цивілізацій.
16. Вплив культури ранніх цивілізацій на наступні культури.
17. Взаємозв'язок релігії і мистецтва в Античній культурі.
18. Антична картина світу та її відображення в мистецтві.
19. Антична культура: її роль і значення для сучасності.
20. Гуманістичний характер античного мистецтва.
21. Міфологічний світ стародавніх греків та римлян.
22. Художньо-естетичні принципи візантійського мистецтва.
23. Світ середньовічної людини: соціальні зв'язки, ставлення до праці, родини.
24. Середньовіччя: “темні віки” чи розквіт західноєвропейської культури?
25. Романський та готичний стилі у мистецтві середньовічної Європи.
26. Лицарська культура західноєвропейського середньовіччя.
27. Мистецтво Відродження: чи вдалася спроба повернутися до Античності?
28. Стил ь і епоха: формування мистецтва.
29. Українська культура як феномен східнохристиянського світу.
30. Українське ренесансне мистецтво.
31. Культури Заходу і Сходу — єдність та протилежність.
32. Західноукраїнське бароко.
33. Реформація: становлення нового зразка мислення в культурі.
34. Проблеми самосвідомості європейської культури Нового й Новітнього часів.

35. Природа й техніка в культурі.
36. Співвідношення науки й релігії, знання й віри в епоху Просвітництва.
37. Світ, людина, суспільство в мусульманській картині світі.
38. Причини кризи цивілізації.
39. Загальні тенденції розвитку європейської культури ХІХ ст.
40. Класичне мистецтво й сучасність.
41. Техніка й особистість.
42. Проблеми глобального віртуального культурного простору.
43. Інтернет у культурній комунікації.
44. Україна ХХІ століття: криза культури?
45. Інваріанти розвитку культури на сучасному етапі.
46. Роль інформаційних технологій у сучасній культурі.
47. Світова культура — міф чи реальність?
48. Неоміфологізм у культурі ХХ століття.
49. Українська культура на перетині ХХ і ХХІ століть: проблеми й перспективи.
50. Особливості маргінальної культури в сучасному світі.
51. Еклектика контркультури.
52. Особливості українського мистецтва.
53. Національні моделі світової культури.
54. Традиція та новаторство в культурній динаміці.
55. Людина як біологічна, соціальна і культурна особистість.
56. Типи соціокультурних світів.
57. Культура й цивілізація: порівняльні характеристики.
58. Структура історичних типів культури
59. Проблема генези культури.
60. Етнос і культура.

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ТА РЕФЕРАТІВ

1. Достатній теоретичний рівень. Студент повинен розкрити тему, використовуючи підходи та наукові знання загальновідомі в науковому дискурсі. Крім того, студент повинен у повному обсязі розкрити основні поняття й терміни, що стосуються проблеми реферативної роботи, користуючись понятійно-категоріальним апаратом, складеним у межах курсу “Культурологія”.

2. Дослідницький характер. Робота повинна містити: достатню кількість джерел (книг, статей та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів; систематизацію та аналіз різних думок і підходів, сформовану на цій основі власну думку; порівняння теоретичних поглядів різних вчень, розробку висновків, рекомендацій.

3. Грамотність оформлення. Робота не повинна містити граматичних і стилістичних помилок. Студент має дотримуватися правил цитування, оформлення зносок, списку літератури, що забезпечує розвиток культури оформлення наукових знань, необхідної для подальшої наукової й практичної діяльності.

4. Творчість і новаторство. У роботі належним чином має бути викладена власна точка зору студента, його висновки на основі досліджуваних ним концепцій. Студент має показати логіку переходу від концепцій, прийнятих у суспільстві, до власної нової позиції, яка має творчий характер і не є скопійованим матеріалом.

5. Структура. Робота має: вступ, де з'ясується актуальність теми дослідження, предмет та метод дослідження, окреслене проблемне поле, поставлені мета та завдання дослідження; основні розділи з логічною структурою викладення матеріалу; висновок із власною точкою зору на вирішення зазначеної в роботі проблеми; список літератури.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Перше наукове визначення поняття “культура” (як сукупність знань, вірувань, мистецтва, моральності, законів, звичаїв і деяких інших здатностей та звичок, засвоених людиною як членом суспільства) належить:

- а) І. Гердеру;
- б) Л. Уайту,
- в) Е. Тайлору;
- г) О. Шпенглеру;
- д) А. Дж. Тойнбі.

2. Вперше в науковий обіг термін “культурологія” ввів:

- а) І. Гердер;
- б) Л. Уайт;
- в) Е. Тайлор;

- г) О. Шпенглер;
- д) А. Дж. Тойнб.

3. Взаємозалежність праць з теорії культури та авторів цих праць:

1) “Первісна культура”	а) О. Шпенглер;
2) “Структурна антропологія”	б) А. Тойнбі;
3) “Сутінки Європи”	в) К. Леві-Стросс;
4) “Повстання мас”	г) Е. Тайлор;
5) “Осягнення історії”	д) Х. Ортега-і-Гассет.

4. Культурологія — це:

- а) наука про найбільш загальні закони розвитку;
- б) наука на межі соціального й гуманітарного знання;
- в) міра самосвідомості логосу культури.

5. До культурних властивостей належить:

- а) функціональність;
- б) духовна культура;
- в) стагнація культури.

6. Предметом вивчення культурології є:

- а) смисл буття людства;
- б) розвиток культури;
- в) створення культури.

7. Наука, що розробляє проблеми мови культури, знакових систем, що опосередковує спілкування людини з навколишнім світом:

- а) семіотика;
- б) синергетика;
- в) герменевтика;
- г) лінгвістика.

8. Синергетика вивчає:

- а) динамічні процеси у відкритих, нерівноважних, нелінійних системах;
- б) знаки і знакові системи;
- в) проблеми культурних комунікацій;
- г) структуру і функції матеріальної культури.

9. Еволюційна концепція розвитку культури належить:

- а) Г. Спенсеру;
- б) Л. Уайту;
- в) З. Фрейду.

10. Поняття культури і цивілізації ототожнював:

- а) Г. Гегель;
- б) Е. Тайлор;
- в) А. Тойнбі.

11. Циклічну теорію походження культурології розробив:

- а) Спенсер;
- б) Тайлор;
- в) Тойнбі;
- д) Шпенглер.

12. Правильне визначення “артефакту” — це:

- а) сутнісна характеристика буття людини;
- б) все те, що створено людиною штучно;
- в) все те, що створено людиною для її блага.

13. Предметом вивчення культурології є:

- а) історичний аспект культури;
- б) загальні закономірності вивчення культури;
- в) ціннісно-смысловий аспект культури.

14. Соціально-психологічна орієнтація особистості, що складається не в результаті самостійного вибору культурних цінностей, а лише як пасивне, пристосувальне прийняття існуючого порядку речей, які є загальноприйнятими — це:

- а) маргіналізм;
- б) ескапізм;
- в) харизма;
- г) конформізм.

15. Автор концепції культури як прояву людських архетипів:

- а) Й. Хейзинг;
- б) К. Леві-Стросс;
- в) Е. Тайлор;
- г) К. Юнг;
- д) О. Шпенглер.

16. З'ясуйте, в якому сенсі вживається в науковій літературі поняття “друга природа”:

- а) суспільство;
- б) культура;
- в) техніка;
- г) наука;
- д) освіта.

17. Визначте, як визначається процес входження індивіда в суспільство й культуру, процес освоєння соціокультурного простору:

- а) соціалізація;
- б) інкультурація;
- в) окультурація;
- г) культурна асиміляція.

18. Культурна людина (з точки зору культурології) — це:

- а) будь-яка людина соціуму;
- б) людина, яка дотримується норм моралі цього суспільства;
- в) людина, яка відвідує об'єкти культури (театри, музеї, виставки);
- г) людина, яка має середню й вищу освіту;
- д) носій культурних традицій.

19. Скажіть, хто з учених виділив в історії періодизацію “Дикунство — Варварство — Цивілізація”:

- а) Л. Уайт;
- б) А. Тойнбі;
- в) Фергюсон.

20. Античні уявлення про культуру. Культура — це:

- а) пайдейя;
- б) виховання міри, порядку;
- в) обробіток (землі);
- г) поклоніння, культ;
- д) поведінка;
- е) мистецтво.

21. Ідея розвитку соціокультурних форм від простого до складного належить представникам:

- а) неологізму;

- б) еволюціонізму;
- в) структуралізму.

22. З'ясуйте суть еволюційної теорії розвитку культурології:

- а) людство йде єдиним шляхом культури;
- б) у кожного народу свій шлях до культури;
- в) тільки вибрані народи досягають рівня цивілізаційності.

23. Поняття культури стає науковою категорією:

- а) в епоху Відродження;
- б) в епоху Просвітництва;
- в) в кінці XIX століття;
- г) в середині XX століття.

24. О. Шпенглер вважав, що:

- а) існують повністю незалежні культури й ті, які перебувають у родинних стосунках;
- б) усі культури, що існують на Землі, мають єдине начало, одну праматір, спільну культуру, з якої вони всі вийшли;
- в) подібно до живого організму культурно-історичні типи перебувають у неперервній боротьбі один із одним і з зовнішнім середовищем;
- г) кожна культура замкнена й самодостатня, кожний культурно-історичний тип існує окремо, ізольовано;
- д) кожна локальна культура живе своїм власним, особливим життям, володіє своїм специфічним ритмом; не існує ніякого впливу однієї культури на іншу.

25. Функції культури:

- а) соціалізація;
- б) комунікативна;
- в) аксіологічна;
- г) гносеологічна;
- д) інформаційна;
- е) діяльнісна;
- є) еволюційна;
- ж) символічна.

26. Концепція елітарності культури розроблена:

- а) Ф. Ніцше;

- б) Б. Малиновським;
- в) Х. Ортегою-і-Гассетом.

27. Концепція “осьового часу” належить:

- а) А. Тойнбі;
- б) М. Веберу;
- в) К. Ясперсу.

28. Поняття культури і цивілізації протиставлені:

- а) Г. Спенсером;
- б) П. Сорокіним;
- в) М. Бердяєвим;
- г) А. Дж. Тойнбі.

29. Взаємозалежність типів культури та їх характеристики:

- 1) Західна культура   а) релігійний синкретизм;
- 2) Східна культура   б) домінування інноваційного начала;
- в) антропоцентризм;
- г) жорстка опозиція аристократизму й демократизму;
- д) розквіт культури в III–IV ст.;
- е) релігійно-моральнісний характер науки.

30. У первісну епоху людина використовувала різні забобонні дії з метою впливати на той чи інший матеріальний предмет, явище чи людину надприродним способом. Це визначення стосується:

- а) язичництва;
- б) релігії;
- в) магії;
- г) фетишизму.

31. Ідеалістичну концепцію культури, в основі якої лежить “світовий розум”, “божественне провидіння”, представляють:

- а) Л. Уайт;
- б) І. Фіхте;
- в) М. Харріс;
- г) Н. Бердяєв;
- д) І. Кант.

32. Історичні рамки “осьового часу” К. Ясперса:

- а) VIII–II ст. ст. до н. е.;
- б) V ст. до н. е. — V ст. н. е.;
- в) III–II тисячоліття до н. е.;
- г) I–X ст. ст. н. е.

33. Культурогенез — це:

- а) початок культури, культура на етапі формування;
- б) один із видів соціальної й історичної динаміки культури, народження нових культурних форм;
- в) процес єднання людини й природи;
- г) процес, що збігається з першою стадією первісної епохи;
- д) процес взаємозв'язку різних за рівнем розвитку культур.

34. Основні риси первісної культури:

- а) однорідність;
- б) антропоцентризм;
- в) синкретизм;
- г) агоністичність;
- д) міфологічність;
- е) відсутність рефлексивності.

35. Основні ознаки появи ранніх цивілізацій:

- а) націотворення;
- б) письменність;
- в) держава;
- г) міста;
- д) соціальні інститути;
- е) монументальні споруди.

36. З'ясуйте, які періоди в еволюції культури виділяли Е. Тайлор і Л. Морган:

- а) дикість, варварство, цивілізація;
- б) рабовласництво, феодалізм, капіталізм, комунізм;
- в) прометеївська епоха, великі культури стародавності, осьовий час, науково-технічна епоха;
- г) первісна культура, культура давніх цивілізацій, культура Середньовіччя, культура Нового часу, культура Новітнього часу.

37. Сім чудес світу в давнину — це:

- а) піраміда Хеопса;

- б) Вавилонська вежа;
- в)исячі сади Семіраміди;
- г) статуя Зевса;
- д) храм Артеміди;
- е) Галікарнаський мавзолей;
- є) Колос Родоський;
- ж) Александрійський маяк.

38. Одна з основних особливостей культури Візантії полягає в тому, що:

- а) Візантійська культура є сполучною ланкою між нецивілізаційними й цивілізаційними культурами;
- б) це культура змішання греко-римських (античних) і східних традицій;
- в) це полісна культура;
- г) це агоністична культура;
- д) це сцієнтистська культура.

39. Основною релігією пізньої Візантії є:

- а) протестантизм;
- б) католицизм;
- в) православ'я;
- г) конфуціанство;
- д) даосизм.

40. Основні риси культури Середньовіччя:

- а) традиціоналізм;
- б) синкретизм;
- в) догматизм;
- г) символізм;
- д) дидактизм;
- е) авторитарність системи цінностей;
- є) полісність;
- ж) рефлексивність.

41. Гуманісти Відродження — це:

- а) Мартін Лютер,
- б) Данте Аліг'єрі,
- в) Томазо Кампанелла,
- г) Фома Торквемада;
- д) Джованні Боккаччо,
- е) Франческо Петрарка.

42. Ідеали гуманізму:

- а) культ розуму;
- б) воля думки;
- в) аскетизм;
- г) обожнювання людини;
- д) культ насолоди;
- е) прагнення до пізнання.

43. Поняття “сакральне” означає:

- а) космічне;
- б) небесне;
- в) земне.

44. Поняття “ноосфера” в науковій системі В. І. Вернадського — це:

- а) тропосфера й стратосфера;
- б) новий еволюційний стан біосфери, за якого духовна творчість людини стає вирішальним фактором її розвитку;
- в) біосфера космічного простору.

45. Поняття, що визначають сучасний стан західної культури:

- а) екзистенціалізм;
- б) постмодернізм;
- в) неоглобалізм;
- г) ера Постгутенберга.

46. Ідея нескінченного перевтілення, колообігу явищ у Всесвіті є типовою для культури:

- а) індійської;
- б) слов'янської;
- в) китайської.

47. Модерністський напрямок у мистецтві ХХ століття, що проголосив джерелом мистецтва сферу підсвідомості (інстинкти, сновидіння, галюцинації), а його методом — розрив логічних зв'язків, замінених суб'єктивними асоціаціями (один із представників — Сальвадор Далі):

- а) примітивізм;
- б) імпресіонізм;
- в) сюрреалізм;

- г) експресіонізм;
- д) символізм.

48. Масова культура – це:

- а) процес адаптації до високої культури;
- б) процес інформатизації суспільства;
- в) процес формування споживацького світогляду людей.

49. Психологічну теорію походження культурології розробив:

- а) М. Вебер;
- в) З. Фрейд;
- с) Г. Спенсер.

50. Культурна норма – це:

- а) семіотичність;
- б) моду;
- в) функціональність.

51. Методом вивчення культурології за Вебером є:

- а) розуміння й пояснення;
- б) синхронний метод;
- в) хронологічний метод.

52. Поняття “колективного несвідомого” введено в науку:

- а) А. Тойнбі;
- б) К. Юнгом;
- в) З. Фрейдом.

53. Філософія культури вивчає:

- а) світову, національну або регіональну культури чи певну культурно-історичну епоху;
- б) найбільш загальні закономірності соціокультурного буття людини, а також формує її епістемологію як систему принципів, методологій;
- в) функціонування культури в суспільстві.

54. Соціологія культури вивчає:

- а) охоплює світову, національну або регіональну культури чи певну культурно-історичну епоху;
- б) досліджує найбільш загальні закономірності соціокультурного буття людини, а також формує її епістемологію, як систему принципів, методологій;
- в) досліджує функціонування культури в суспільстві.

55. Під морфологією культури розуміємо:

- а) динаміку культури;
- б) типологію культури;
- в) структуру культури.

56. Термін “культура” спочатку тлумачився у суспільстві як:

- а) правила поведінки у суспільстві;
- б) спосіб обробітку землі;
- в) інтелектуальні досягнення людства.

57. Термін “культура” вперше з’являється у роботі:

- а) Цицерона;
- б) М. Катона;
- в) Пуфендорфа.

58. Під динамікою культури розуміємо:

- а) структуру культури;
- б) зародження культури;
- в) розвиток культури.

59. Згідно з теорією Ю. Лотмана в основі динаміки культури лежить:

- а) еволюція;
- б) поєднання поступовості та циклів;
- в) вибух.

60. Постмодерністська концепція культури ґрунтується на ідеї:

- а) лінійного руху;
- б) коло обігу;
- в) багатовекторності.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет культурології як науки.
2. Структура культурологічного знання як самостійної наукової дисципліни.
3. Культурологія в системі гуманітарних наук.
4. Актуальність і значення культурології.
5. Методи культурологічних досліджень.
6. Основні поняття культурології.

7. Основні концепції генези культури.
8. Основні наукові підходи до культурології.
9. Основні теорії культури.
10. Чи є культура єдиним цілим?
11. Що таке “матеріальна” й “духовна” культура?
12. Що таке субкультура? Чим вона відрізняється від традиційної культури? Культурологічна думка в Україні.
13. Поняття “культура”. Етимологія та зміст терміна.
14. Структура, історичні типи культури.
15. Функції культури в суспільстві.
16. Типологія культур (Етнічна, національна, локальна, світова культури.)
17. Основні етапи становлення культурологічного знання.
18. Художня культура та художній стиль культурної епохи.
19. Культура і особистість.
20. Концепції генезису культури.
21. Зміст терміна “цивілізація”. Багатозначність поняття цивілізація.
22. Два основних напрями в морфологічному вченні про культуру.
23. Культурно-історичні типи.
24. Спільне в концепціях О. Шпенглера, А. Тойнбі.
25. Аполонійські та діонісійські засоби європейської культури.
26. Криза як закономірний етап у розвитку культури.
27. Розвиток техніки і глибинні зміни в культурі.
28. Феномен кризи культури в теорії О. Шпенглера.
29. Культурні системи П. Сорокіна.
30. Культура як гра.
31. Масова й елітарна культура.
32. Культура, контркультура, субкультура: механізм культурних новацій.
33. Культура і молодіжні субкультури.
34. Роль культурних орієнтацій у розвитку суспільства.
35. Функції мистецтва.
36. Міфологічна модель світу в культурі стародавнього Сходу
37. Світ і людина в індо-буддійському типі культури.
38. Світ і людина в дао-конфуціанському типі культури.
39. Світ і людина в арабо-мусульманському типі культури.
40. Гуманізм та антропоцентризм античної культури.
41. Космоцентризм античної культури.

42. Феномен становлення християнської культури. Східний та західний варіанти.
43. Українська культура як феномен східнохристиянської культури.
44. Ренесансний антропоцентризм. Світоглядні парадигми епохи Ренесансу.
45. Північне Відродження. Реформація.
46. Людина і світ в епоху Нового часу.
47. Культура Просвітництва.
48. Людина і світ в українській та європейській культурних традиціях XIX ст.
49. Модерністська модель світу в західній культурі.
50. Особливості розвитку культури у XX столітті.
51. Загальні тенденції розвитку української культури на перетині тисячоліть.
52. Культура як ініціатор змін у суспільстві доби модернізму.
53. Ідея рівноправності культур у сучасному світі.
54. Американоцентризм як світоглядна установка.
55. Контракультура в історії європейської культури.
56. Етноцентризм і культурна ідентифікація.
57. Релігійний модернізм і зміни у суспільстві та культурі.
58. Егалітаризм і плюралізм культур у сучасному світі.
59. Провідні тенденції сучасного культурного розвитку.
60. Особливості розвитку культури XXI ст. Інваріанти розвитку культури.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бокань В.* Культурологія: Навч. посіб. — К., 2000.
2. *Бубер М.* Я и Ты // М. Бубер Два образа веры. — М., 1995.
3. *Вебер М.* Протестантская этика и дух капитализма // Избр. произведения. — М., 1990.
4. *Коржанівський А. С., Смолінський В. І.* Культурологія. — Кам'янець-Подільський, 2001.
5. *Культурологія: теорія та історія культури* / За ред. І. І. Тюрменко, О. Д. Горбула. — К., 2004.
6. *Культурологія. Історія та теорія культури* / За ред. М. М. Заковича. — К., 2004.

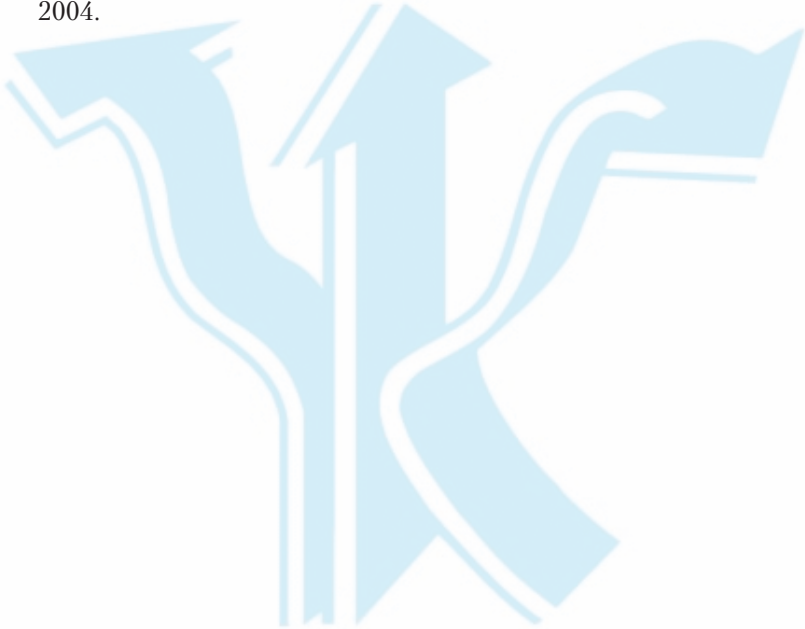
7. *Культурологія* / За ред. В. М. Піча. — Л., 2003.
8. *Павленко О. П.* Культурологія. — К., 2006.
9. *Подольська Є. А., Лихвар В. А., Іванова К. А.* Культурологія. — К., 2003.
10. *Романов Ю. И.* Культурологія. — СПб., 2006.
11. *Сапронов П.* Культурологія. — СПб., 2002.
12. *Сорокин П.* Социологические теории современности. — М., 1992.
13. *Тайлор Э. Б.* Первобытная культура. — М.: Наука, 1999.
14. *Тойнби А. Дж.* Постигание истории. — М., 1991.
15. *Ортега-и-Гассет Х.* Восстание масс // Эстетика. Философия культуры. — М.: Искусство, 1991.
16. *Шевнюк О. Л.* Культурологія. — К., 2003.
17. *Шпенглер О.* Закат Европы: Очерки морфологии мировой истории. — М., 1998. — Т. 1.
18. *Ясперс К.* Истоки истории и ее цель. — М., 1991.

Додаткова

1. *Антология исследования культуры.* — СПб., 1997. — Т.1.
2. *Барт Р.* Смерть автора. От произведения к тексту // Избр. работы. Семиотика. Поэтика. — М., 1990.
3. *Бердяев Н.* Человек и машина // ВФ. — 1989. — № 2.
4. *Бердяев Н. А.* Судьба человека в современном мире. К пониманию нашей эпохи // Философия свободного духа. — М., 1994.
5. *Библер В. С.* Цивилизация и культура. — М., 1993.
6. *Бубер М.* Проблема человека // Два образа веры. — М., 1995.
7. *Вебер М.* Социология религии // Избранное. Образ общества. — М., 2001.
8. *Гатальська С. М.* Філософія культури: Підручник. — К., 2005.
9. *Гончарук Т. В.* Культурологія: Навч. посіб. — Тернопіль, 2004.
10. *Гуревич П. С.* Культурологія: элементарный курс: Учеб. пособие. — М., 2004.
11. *Гуссерль Э.* Кризис европейского человечества и философия // Культурологія. XX век: Антология. — М., 1995.
12. *Зиммель Г.* Конфликт современной культуры // Культурологія. XX век: Антология. — М., 1995.
13. *Зомбарт В.* Буржуа. Этюды по истории духовного развития современной эпохи человечества. — М.: Наука, 1994.

14. *Ильин И. П.* Постмодернизм от истоков до конца столетия: эволюция научного мифа. — М., 1998.
15. *Ильина Т. В.* История искусств. Западноевропейское искусство. — М., 2000.
16. *Кассирер Э.* Философия символических форм. — М.; СПб., 2002 — Т. 1.
17. *Киященко Н. И.* Массовая культура и массовое искусство как глобальная проблема XXI века // Философия и общество. — 2003. — № 4.
18. *Культурология: Учеб. пособие.* — 6-е изд. — Ростов н/Д, 2004.
19. *Культурология XX века. Антология.* — М., 1995.
20. *Культурология / За ред. Н. Бадасарьяна.* — М., 1998.
21. *Культурология / Под ред. Г. Драча.* — М., 2005.
22. *Лосев А.* Философия. Мифология. Культура. — М., 1991.
23. *Лосев А. Ф.* Знак. Символ. Миф. — М., 1992.
24. *Мень А.* История религии: В 7 т. — М., 1991–1994.
25. *Ортега-и-Гассет Х.* Дегуманизация искусства // Эстетика. Философия культуры. — М.: Искусство, 1991.
26. *Ортега-и-Гассет Х.* Размышления о технике // ВФ. — 1993. — № 10.
27. *Предмет і проблематика філософії: Навч. посіб. / За заг. ред. М. А. Скринника, З. Е. Скринник.* — Л., 2001.
28. *Подольська Є. А., Лихвар В. А., Іванова К. А.* Культурологія. Навч. посіб. — 2-ге вид., допов. — Х.; К., 2004.
29. *Романов Ю. И.* Культурология. — СПб.: Питер, 2006.
30. *Тавризян Г. М.* Шпенглер и Хейзинга: две концепции кризиса культуры / Г. М. Тавризян. — М., 1989.
31. *Тейяр де Шарден П.* Феномен человека. — М., 1987.
32. *Тиллих П.* Избранное: Теология культуры. — М., 1995.
33. *Тоффлер А.* Футурошок. — СПб., 1997.
34. *Февр Л.* Возрождение // А. И. Кравченко. Культурология. — М., 2000.
35. *Флиер А. Я.* Культурогенез. — М., 1995.
36. *Франк С. Л.* Духовные основы общества. — М., 2002.
37. *Фромм Э.* Душа человека. — М., 1992.
38. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций? // Полис. — 1994. — № 1.
39. *Человек и индивидуальность в истории культуры / Под ред. А. Я. Гуревича.* — М., 1990.

40. Шлейермахер Ф. Речи о религии к образованным людям, ее презирающим: Монологи. – М., 1994.
41. Шпенглер О. Человек и техника // Культурология: век XX. – М., 1995.
42. Шпет Г. Г. Знак – значение // Вопр. философии. – 2002. – № 12.
43. Ящук Т. І. Філософія історії: Курс лекцій: Навч. посіб. – К, 2004.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Культурологія”	5
Орієнтовна тематика рефератів.....	9
Вимоги до написання контрольних робіт та рефератів.....	10
Тестові завдання до модульного контролю.....	11
Питання для самоконтролю.....	21
Список літератури.....	23

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>С. М. Толкачова</i>
Комп'ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

Зам. № ВКЦ-3834

Підп. до друку 30.03.09. Формат 60x84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Ум. друк. арк. 1,51. Обл.-вид. арк. 1,40. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008 р.*